

KOMPETENCJE UCZNI

HISTORIA MUZYKI

Klasa III

a) Muzyka starożytnej Grecji

Uczeń:

- dostrzega związek muzyki starogreckiej z literaturą
- podaje przykłady wpływu kultury starogreckiej na muzykę późniejszych epok
- prawidłowo posługuje się terminami: epika, liryka (oda, hymn, elegia), dramat (tragedia, komedia)
- charakteryzuje dramat antyczny, opisując w nim rolę muzyki
- zna genezę tragedii antycznej
- rozumie i stosuje pojęcia: synkretyzm, nomos, etos
- rozumie i stosuje pojęcia związane z teorią muzyki w starożytnej Grecji: teoria etosu, notacja literowa, skale starogreckie, stopy metryczne
- zna nazwy starogreckich instrumentów oraz identyfikuje je na podstawie opisu i ikonografii

b) Muzyka epoki średniowiecza

Uczeń:

- określa ramy czasowe epoki z podaniem faktów wyznaczających umowne granice epoki
- wymienia fazy epoki średniowiecza
- określa funkcje muzyki średniowiecza
- potrafi wskazać źródła chorału,
- wymienia oraz dostrzega w przykładach dźwiękowych cechy chorału
- wyjaśnia znaczenie terminów: officium brewiarzowe, ordinarium i proprium missae,
- rozróżnia i charakteryzuje formy typowe dla śpiewów chorałowych: psalm, hymn, trop, sekwencja, dramat liturgiczny
- dostrzega związek poezji i muzyki w świeckiej monodii średniowiecza
- zna tematykę i charakterystyczne gatunki pieśni

- potrafi wyjaśnić znaczenie terminów: organum ścisłe, swobodne, paralelne i melizmatyczne, discantus, nota contra notam, cantus firmus
- zna główne ośrodki i twórców organum (Opactwo St. Martial w Limoges, Klasztor Santiago de Compostella, Katedra Notre Dame w Paryżu, Leoninus, Perotinus)
- zna osiągnięcia twórców Ars Nova w zakresie rozwoju gatunków i technik kompozytorskich
- dostrzega znaczenie twórczości G. de Machaut dla rozwoju muzyki średniowiecza,
- rozpoznaje i opisuje cechy gatunków wokalnych włoskiego Trecento (ballata, caccia, madrygał)
- rozpoznaje i opisuje cechy stylu szkoły burgundzkiej oraz muzyki angielskiej 1 poł. XV w. wskazując osiągnięcia jej twórców
- dostrzega powiązania rozwoju muzyki w Polsce z jej historią i kulturą,
- potrafi wskazać polski wkład w rozwój form chorałowych i monodii świeckiej
- dostrzega znaczenie teorii muzyki w okresie średniowiecza i jej związki z teorią antyczną

c) **Muzyka epoki renesansu**

Uczeń:

- określa ramy czasowe epoki renesansu z podaniem wyznaczających je umownych faktów historycznych
- ogólnie charakteryzuje kulturę renesansu oraz dostrzega związek muzyki z rozwojem innych dziedzin sztuki oraz z głównymi nurtami religijnymi
- rozpoznaje i charakteryzuje podstawowe cechy języka muzycznego poprawnie posługując się terminami i pojęciami określającymi rodzaje: obsady wykonawczej, faktury, systemu dźwiękowego, zapisu muzycznego
- dostrzega zasługi J. Tinctorisa, H. Glareanusa, G. Zarlino w zakresie teorii muzyki
- wymienia przedstawicieli kolejnych generacji szkoły franko-flamandzkiej; wymienia cechy stylu szkoły franko-flamandzkiej
- charakteryzuje twórczość G.P. Palestriny w powiązaniu z biografią kompozytora,
- rozpoznaje i opisuje cechy stylu palestrinowskiego oraz dostrzega wpływ tego stylu na muzykę epok późniejszych

- rozpoznaje i opisuje cechy stylu szkoły weneckiej oraz jej wkład w rozwój muzyki epok późniejszych (technika polichóralności, aparat wykonawczy, technika koncertująca, pierwsze oznaczenia dynamiczne i obsadowe),
- wymienia przedstawicieli szkoły weneckiej
- opisuje przeobrażenia madrygału renesansowego,
- rozpoznaje i opisuje cechy madrygału z uwzględnieniem związków muzyki i poezji
- określa cechy pieśni francuskiej
- dostrzega i opisuje związki muzyki z tekstem pieśni
- rozumie pojęcie *imitazione della natura*
- zna przedstawicieli francuskiej chanson
- rozróżnia i określa instrumenty epoki renesansu
- określa funkcje muzyki instrumentalnej; wymienia gatunki i formy muzyki instrumentalnej renesansu; rozpoznaje i opisuje cechy gatunków i form instrumentalnych
- zna ogólną zasadę zapisu tabulaturowego i rozpoznaje ten zapis na ilustracjach
- podaje ramy czasowe renesansu w muzyce polskiej
- zna tło historyczne oraz omawia organizację życia muzycznego (ośrodki życia muzycznego, kapele
- opisuje cechy muzyki polskiego renesansu na podstawie wybranych dzieł muzycznych, np. M. Leopoldy, Wacława z Szamotuł, M. Gomółki, M. Zieleńskiego

d) Muzyka epoki baroku (I)

Uczeń:

- określa ramy czasowe epoki baroku z podaniem wyznaczających je umownych faktów historycznych; charakteryzuje kulturę baroku oraz dostrzega związek muzyki z rozwojem innych dziedzin sztuki
- rozpoznaje i opisuje podstawowe cechy języka muzycznego muzyki baroku, poprawnie posługując się terminami i pojęciami z zakresu: obsady wykonawczej, faktury, systemu dźwiękowego, melodyki, rytmiki; rozpoznaje i opisuje podstawowe techniki kompozytorskie, ze szczególnym uwzględnieniem basso continuo, techniki koncertującej i ostinatowej
- opisuje związki *dramma per musica* z kulturą starożytnej Grecji, średniowiecza i renesansu

- wymienia osiągnięcia twórców Cameraty florenckiej
- charakteryzuje twórczość Claudio Monteverdiego,
- wymienia osiągnięcia twórców szkoły rzymskiej, weneckiej i neapolitańskiej
- poprawnie posługuje się terminami i pojęciami muzycznymi: styl bel canto, opera buffa, seria, sinfonia (uwertura włoska), aria da capo, recitativo secco i accompagnato
- dostrzega znaczenie ballet de cour w rozwoju muzyki dramatycznej we Francji; wyjaśnia znaczenie pojęć: ballet de cour, tragedie lyrique, uwertura francuska; wymienia cechy twórczości operowej J. B. Lully`ego, J. P. Rameau
- zna estetyczny spór o rolę opery w XVIII w. (spór buffonistów i antybuffonistów)
- dostrzega znaczenie maski w rozwoju muzyki dramatycznej w Anglii
- dokonuje analizy podstawowych cech języka muzycznego dzieł scenicznych H. Purcella
- zna formy i gatunki muzyki instrumentalnej epoki baroku (suity, sonata, concerto grosso, koncert solowy)
- opisuje różnorodność ukształtowań suity barokowej; wymienia tańce wchodzące w skład suity XVIII w. oraz omawia ich cechy (allemande, courante, sarabandy, gigue, menueta, gawotu)
- zna genezę oraz ogólne cechy sonaty; wyjaśnia terminy *sonata da chiesa i da camera*; określa zasadę budowy sonaty da chiesa i da camera; opisuje obsadę wykonawczą sonat barokowych oraz wyjaśnia terminy: *sonata a due (sonata solowa)* , *a tre (triowa)* , *a Quatro*; dostrzega eksperymentalne efekty brzmieniowe i ilustracyjność w sonacie barokowej; zna przedstawicieli sonaty barokowej
- potrafi scharakteryzować różne rodzaje koncertu barokowego: concerto grosso i koncertu solowego; opisuje aparat wykonawczy charakterystyczny dla koncertu barokowego; wskazuje na elementy ilustracyjne i programowe w koncertach barokowych

Klasa IV

a) Muzyka epoki baroku (II)

Uczeń:

- zna formy i gatunki muzyki religijnej epoki baroku

- opisuje różnorodność funkcji, treści, obsady oraz ukształtowań formalnych kantaty; wymienia przedstawicieli kantaty w różnych ośrodkach narodowych; charakteryzuje twórczość kantatową J. S. Bacha
- wyjaśnia znaczenie terminów: oratorium, testo, oratorio volgare, oratorio latino; zna cechy i tematykę oratoriów G. F. Haendla; wskazuje źródła rozwoju oratorium, dostrzega znaczenie monodii akompaniowanej i elementów formy operowej dla rozwoju oratorium
- wyjaśnia znaczenie terminu pasja w muzyce oraz zna źródła wykorzystywanych w niej tekstów; dostrzega zakorzenienie pasji w muzyce średniowiecza i renesansu (pasja chorałowa i motetowa); opisuje zasadę budowy pasji oratoryjno-kantatowej
- zna cechy charakterystyczne mszy kantatowo-oratoryjnej i wskazuje na jej związki ze współczynnikami formy operowej; rozpoznaje i określa stile antico i moderno w mszach okresu baroku
- charakteryzuje twórczość J. S. Bacha w powiązaniu z biografią kompozytora
- charakteryzuje twórczość G. F. Händla w powiązaniu z biografią kompozytora
- muzyka polska epoki baroku: określa ramy czasowe epoki z odniesieniem do wydarzeń historycznych; opisuje organizację życia muzycznego w Polsce; wyjaśnia podział muzyki na stile antico i moderno (prima i seconda pratica); omawia charakterystyczne cechy dzieł wybranych kompozytorów polskich epoki baroku

b) Muzyka okresu przedklasycznego

Uczeń:

- rozpoznaje i opisuje styl galant na przykładzie muzyki kompozytorów szkół przedklasycznych
- zna szkoły przedklasyczne, wymienia ich przedstawicieli i określa osiągnięcia w dziedzinie muzyki
- dostrzega ciągłość rozwoju historycznego opery i znaczenie reformy operowej Ch. W. Glucka oraz opisuje założenia tej reformy

c) Muzyka epoki klasycyzmu

Uczeń:

- charakteryzuje twórczość J. Haydna, W. A. Mozarta oraz L. van Beethovena w powiązaniu z biografiami tych kompozytorów, w szczególności:
- opisuje kolejne etapy twórczości tych kompozytorów ze wskazaniem dzieł o szczególnym znaczeniu,
- dostrzega i analizuje cechy stylu klasyków wiedeńskich,
- charakteryzuje gatunki muzyki klasycznej: symfonię, sonatę, koncert instrumentalny, muzykę kameralną,
- opisuje twórczość symfoniczną J. Haydna przedstawiając proces krystalizowania się stylu klasycznego,
- opisuje twórczość operową W. A. Mozarta,
- dostrzega elementy preromantyczne w twórczości L. van Beethovena,
- porównuje indywidualne style J. Haydna, W. A. Mozarta i L. van Beethovena,
- wybiera i porządkuje informacje istotne dla problemu i kontekstu historycznego, np. dla przeobrażeń symfonii, sonaty lub koncertu w twórczości klasyków wiedeńskich
- dokonuje analizy słuchowej i słuchowo-wzrokowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej
- opisuje skład i rozróżnia słuchowo brzmienie orkiestry klasycznej,
- dostrzega rozbudowę składu orkiestry symfonicznej (od wczesnoklasycznej do beethovenowskiej), poprawnie posługuje się skrótami nazw instrumentów oraz potrafi rozwinąć stosowane w partyturze skróty nazw instrumentów,
- wymienia rodzaje zespołów kameralnych,
- wskazuje funkcje instrumentów w zespole kameralnym i orkiestrze
- muzyka polskiego klasycyzmu: określa ramy czasowe i periodyzację okresu w odniesieniu do wydarzeń historycznych; charakteryzuje kulturę muzyczną epoki: mecenat, instytucje muzyczne (Teatr Narodowy, szkoły artystyczne, piśmiennictwo muzyczne); zna kompozytorów polskiego klasycyzmu i okresu preromantycznego oraz przykładowe ich dzieła

Klasa V

a) Muzyka epoki romantyzmu

Uczeń:

- określa i uzasadnia ramy czasowe oraz fazy epoki z odniesieniem do prądów artystycznych i wydarzeń historycznych; dostrzega związek muzyki romantycznej z innymi dziedzinami sztuki, w szczególności z literaturą; rozpoznaje i opisuje cechy muzyki romantycznej, z uwzględnieniem wykorzystywania folkloru w muzyce XIX w. oraz roli muzyki ilustracyjnej i programowej
- rozpoznaje i opisuje cechy pieśni romantycznej w powiązaniu z ideologią romantyczną; rozpoznaje i opisuje rodzaje pieśni romantycznej w twórczości F. Schuberta; wymienia przedstawicieli pieśni romantycznej; rozróżnia pojęcie cyklu i zbioru pieśni, podając odpowiednie przykłady; dostrzega znaczenie narodowej twórczości pieśniarskiej kompozytorów różnych ośrodków; charakteryzuje cechy języka muzycznego pieśni orkiestrowej; dokonuje analizy reprezentatywnych przykładów liryki wokalne XIX wieku
- dostrzega wpływ liryki wokalne na muzykę instrumentalną XIX w.; dostrzega związki liryki instrumentalnej z innymi dziedzinami sztuki i literatury; wymienia i opisuje gatunki liryki instrumentalnej; wymienia przedstawicieli liryki instrumentalnej i charakteryzuje ich twórczość; dostrzega wpływ liryki wokalne i instrumentalnej na inne gatunki muzyki romantycznej
- wskazuje tendencje rozwoju sonaty w XIX wieku; opisuje przeobrażenia sonaty i muzyki kameralnej XIX w. na wybranych przykładach literatury muzycznej
- wymienia i charakteryzuje nurty w symfonice XIX w., np. symfonia wokalnie-instrumentalna, programowa, klasycyzująca; opisuje przeobrażenia symfonii XIX-wiecznej; określa wpływ treści pozamuzycznych na formę i brzmienie symfonii XIX w.; rozpoznaje i opisuje cechy symfonii XIX w. z uwzględnieniem charakterystyki języka muzycznego (np. harmoniki, faktury, sposobu kształtowania formy, obsady wykonawczej oraz wyrazowości)
- wymienia cechy poematu symfonicznego; dostrzega związek muzyki programowej z ideologią i estetyką romantyczną

- charakteryzuje suitę orkiestrową w epoce romantyzmu i jej związek z nurtem muzyki programowej; charakteryzuje uwerturę koncertową w epoce romantyzmu
- opisuje przeobrażenia koncertu w XIX w. (koncert brillante, romantyczny bez ekspozycji orkiestry, symfoniczny, z elementami stylu narodowego) na wybranych przykładach z literatury muzycznej; wymienia przykłady jednocześnie form koncertujących; dokonuje analizy słuchowej i słuchowo-wzrokowej odpowiednich przykładów z literatury muzycznej
- zna główne kierunki rozwoju opery w XIX w., chronologię jej rozwoju oraz wymienia główne ośrodki i przedstawicieli; wymienia przedstawicieli opery włoskiej, przykładowe tytuły dzieł oraz cechy ich twórczości; wymienia przedstawicieli opery werystycznej oraz przykładowe tytuły ich dzieł; wymienia przedstawicieli opery francuskiej i opisuje różne typy opery francuskiej; dostrzega związek ideologii romantycznej z rozwojem opery niemieckiej i dramatu muzycznego
- opisuje cechy dramatu muzycznego; charakteryzuje twórczość R. Wagnera w powiązaniu z jego biografią
- dostrzega związek zmian zachodzących na gruncie społecznym, politycznym i kulturowym z rozwojem stylów narodowych w muzyce drugiej połowy XIX w.; dostrzega znaczenie badań etnograficznych w procesie wykorzystywania folkloru w muzyce XIX w.; charakteryzuje twórczość wybranych kompozytorów szkół narodowych: B. Smetany, A. Dvořaka, E. Griega, J. Sibeliusa, M. Musorgskiego, P. Czajkowskiego
- charakteryzuje twórczość F. Chopina w powiązaniu z biografią kompozytora
- charakteryzuje twórczość S. Moniuszki w powiązaniu z biografią kompozytora
- charakteryzuje twórczość H. Wieniawskiego w powiązaniu z biografią kompozytora

Klasa VI

a) Muzyka XX wieku

Uczeń:

- charakteryzuje muzykę XX i XXI w. w powiązaniu z wydarzeniami historycznymi, prądami w filozofii i sztuce oraz rozwojem technologii,
- omawia estetykę muzyki XX w., odnosząc ją do estetyki epok wcześniejszych (rozumienie piękna, brak norm uniwersalnych, pluralizm stylów i kierunków),

- charakteryzuje podstawowe cechy języka muzycznego: tonalność, harmonikę, metrorrytmikę, melodykę, kolorystykę, instrumentację,
- wyjaśnia różnice między terminami: modernizm - moderna – postmodernizm
- wymienia główne nurty stylistyczne okresu: impresjonizm, ekspresjonizm, folklorizm, witalizm, neoklasycyzm
- rozpoznaje i charakteryzuje cechy języka muzycznego impresjonizmu, poprawnie posługując się terminami i pojęciami muzycznymi określającymi kolorystykę, tonalność, harmonikę, dynamikę i instrumentację; poprawnie posługuje się najczęściej spotykanymi włoskimi określeniami z zakresu kolorystyki, artykulacji, agogiki i dynamiki,
- charakteryzuje twórczość C. Debussy'ego i M. Ravela; wskazuje na związki twórczości C. Debussy'ego z symbolizmem
- rozpoznaje i charakteryzuje cechy języka muzycznego i wyrazowości ekspresjonizmu (tonalność, harmonika, dynamika, instrumentacja, kolorystyka),
- zna terminy *ekspresjonizm wiedeński i słowiański* oraz nazwiska przedstawicieli,
- omawia cechy dramatu ekspresjonistycznego,
- wymienia tytuły reprezentatywnych dzieł A. Schönberga, A. Berga, A. Weberna, A. Skriabina
- rozpoznaje i charakteryzuje na podstawie analizy słuchowej i słuchowo-wzrokowej techniki kompozytorskie, np. *Sprechgesang, dodekafonia*
- charakteryzuje i rozpoznaje cechy języka muzycznego neoklasycyzmu (metrorrytmika, melodyka, tonalność, harmonika, dynamika, instrumentacja, kolorystyka),
- opisuje nawiązania do różnych stylów historycznych, indywidualnych i jazzu na przykładzie wybranych dzieł, np. I. Strawińskiego, S. Prokofiewa, P. Hindemitha, B. Brittena, D. Szostakowicza, F. Poulenca, D. Milhaud'a,
- charakteryzuje twórczość I. Strawińskiego w powiązaniu z biografią kompozytora,
- charakteryzuje twórczość S. Prokofiewa,
- zna założenia Grupy Sześciu
- rozpoznaje i charakteryzuje cechy języka muzycznego i wyrazowości folkloryzmu i witalizmu (metrorrytmika, melodyka, tonalność, harmonika, dynamika, instrumentacja, kolorystyka); poprawnie posługuje się terminami: politonalność, polimetria, polirytmia; opisuje folklorizm i witalizm na podstawie reprezentatywnych dzieł np. I. Strawińskiego, B. Bartoka, K. Szymanowskiego
- charakteryzuje system kompozytorski O. Messiaena,

- omawia serializm i punktualizm na przykładach twórczości kompozytorów grupy darmstadzkiej,
- wyjaśnia terminy związane z charakterystycznymi technikami i zjawiskami w muzyce XX w.: muzyka konkretna, elektroniczna, muzyka graficzna, teatr instrumentalny, collage, music for tape, happening, muzyka topofoniczna, stochastyczna, instalacja,
- omawia poszukiwania w zakresie nowych brzmień w muzyce XX w. na przykładach dzieł kompozytorów polskich i europejskich, np. K. Pendereckiego, L. Berio, G. Grisey'a,
- omawia innowacje J. Cage'a (np. forma otwarta, aleatoryzm, preparacja fortepianu) na przykładzie wybranych dzieł,
- omawia techniki i tendencje przełomu XX i XXI wieku, np. minimal music, postmodernizm, spektralizm, neotonalność
- zna twórczość kompozytorów amerykańskich XX wieku (G. Gershwin, Ch. Ives)
- przedstawia program grupy Młoda Polska w muzyce oraz wymienia nazwiska jej członków
- charakteryzuje twórczość K. Szymanowskiego w powiązaniu z biografią kompozytora oraz wskazuje na znaczenie jego działalności dla kultury polskiej
- charakteryzuje twórczość M. Karłowicza, wskazując na jego szczególną rolę w rozwoju symfoniki polskiej
- charakteryzuje twórczość G. Bacewicz
- charakteryzuje twórczość K. Serockiego
- charakteryzuje twórczość T. Bairda
- charakteryzuje twórczość W. Lutosławskiego
- charakteryzuje twórczość K. Pendereckiego
- charakteryzuje twórczość W. Kilara
- charakteryzuje twórczość H. M. Góreckiego
- charakteryzuje twórczość B. Schaeffera i ideę teatru instrumentalnego